WYŻSZY URZĄD GÓRNICZY

WYTYCZNE W ZAKRESIE

- ***OPINIOWANIA KONCESJI STAROSTY PRZEZ ORGANY NADZORU GÓRNICZEGO,***
- ***UZGADNIANIA DECYZJI STAROSTY STWIERDZAJĄCEJ WYGASZENIE KONCESJI PRZEZ ORGANY NADZORU GÓRNICZEGO.***

ZATWIERDZONE DO STOSOWANIA PRZEZ
PREZESA WYŻSZEGO URZĘDU GÓRNICZEGO W KATOWICACH

Wytyczne zostały opracowane na potrzeby działalności organów nadzoru górniczego. Można je wykorzystywać do tworzenia własnych opracowań oraz do dalszego rozpowszechniania za pomocą mediów klasycznych i elektronicznych.

Przytaczanie treści wytycznych wymaga każdorazowo podawania źródła informacji – Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach wraz z adresem: https://www.gov.pl/web/wug.

KATOWICE 2024

Spis treści

Część I. Opiniowanie koncesji starosty przez organy nadzoru górniczego

I Wstęp 5
II. Podstawa prawna 6
III. Właściwość rzeczowa 7
IV. Zakres opiniowanych zagadnień 8
V. Tryb opiniowania 13

Część II. Uzgadnianie decyzji starosty stwierdzającej wygaszenie koncesji przez organy nadzoru górniczego

I. Wstęp 15
II. Podstawa prawna 15
III. Zakres uzgadnienia 16
IV. Tryb uzgadniania 18

Literatura 19

Część I.

Opiniowanie koncesji starosty przez organy nadzoru górniczego

Zakład górniczy zakładowi nierówny – jedna definicja ustawowa, a specyfika prowadzonej działalności różna. Jedne z uwagi na skalę przedsięwzięcia wymagają przedstawienia jeszcze przed rozpoczęciem działalności górniczej szczegółowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w planie ruchu zakładu górniczego. Dla drugich wystarczające powinny być warunki prowadzenia działalności górniczej określone w decyzji koncesyjnej wydanej przez starostę. Z powodu zadań realizowanych przez organy nadzoru górniczego, szczególnie w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy w nadzorowanych zakładach górniczych, istotną różnicą tych stanów faktycznych jest fakt, że rozpoczęcie ruchu zakładu górniczego działającego na podstawie koncesji marszałkowskich następuje po wydaniu decyzji organu nadzoru górniczego zatwierdzającej plan ruch zakładu górniczego, natomiast dla koncesji wydanej przez starostę może nastąpić praktycznie „na drugi dzień” po wydaniu decyzji. Dlatego też, udział organów nadzoru górniczego w procesie opiniowania koncesji starościańskich powinien dotyczyć w pierwszej kolejności zagadnień merytorycznych mających decydujący wpływ na bezpieczeństwo prowadzenia ruchu zakładu górniczego, jego załogi oraz bezpieczeństwa powszechnego. Ważnym powodem skutecznego zaangażowania się nadzoru górniczego w treść decyzji koncesyjnej jest zapewnienie właściwego prowadzenia ruchu zakładu górniczego do czasu przeprowadzenia jego weryfikacji w trakcie czynności kontrolnych realizowanych przez pracowników urzędów górniczych.

Plan ruchu zakładu górniczego
Pgg art. 108 ust.2

Na podstawie warunków określonych w koncesji
(Starosta) Pgg art.32 ust.5

I. Wstęp

Starosta, zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze – zwanej dalej „Pgg" [3] jest organem udzielającym koncesji na wydobywanie kopalin w przypadkach gdy jednocześnie spełnione są następujące wymagania:

- obszar udokumentowanego złoża nieobjętego własnością górniczą nie przekracza 2 ha,
- wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20 000 m^3,
- działalność będzie prowadzona metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych

Koncesja udzielana przez starostę, oprócz wskazania rodzaju i sposobu wykonywania zamierzonej działalności, przestrzeni, w granicach której ma być ona prowadzona, czasu obowiązywania koncesji oraz terminu rozpoczęcia działalności określa również przewidywany sposób prowadzenia ruchu zakładu górniczego, uwzględniający wymagania określone w art. 108 ust. 2 Pgg, oraz prognozowany sposób likwidacji zakładu górniczego, uwzględniający obowiązki określone w art. 129 ust. 1 Pgg. Ujęte w koncesji warunki determinują sposób prowadzenia ruchu zakładu górniczego i wypełnianie wymagań w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa pożarowego, gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania i ochrony środowiska. Warunki zapisane w koncesji stanowią podstawę do opracowania projektu technicznego, o którym mowa w § 34 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego – dalej rozporządzenie „Bhp" [1], na podstawie którego realizowany jest ruch zakładu górniczego.

Z chwilą wejścia w życie przepisów o zmianie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw [4], zgodnie z art. 23 ust. 3 organy nadzoru górniczego, po okresie blisko 12 lat, zostały włączone w proces udzielania koncesji przez starostę.

Organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych. Ich udział w procesie udzielania koncesji, w zakresie dotyczącym prowadzenia ruchu zakładu górniczego jest więc uzasadniony. Zatem istotnym jest, aby już na etapie opiniowania warunków ujętych w projekcie koncesji, organy nadzoru górniczego miały możliwość wpływania na określenie podstaw działalności zakładu górniczego, które w trakcie jego funkcjonowania podlegałyby weryfikacji.

Wytyczne mają charakter ramowy, a ich wykorzystanie winno być dostosowane odpowiednio do konkretnych, indywidualnych stanów faktycznych.

II. Podstawa prawna

Obowiązek opiniowania koncesji na wydobywanie kopalin, udzielanych przez starostę wynika wprost z ustawy Pgg według stanu na 1 stycznia 2024 r. Zgodnie z art. 23 ust. 3 Pgg:

Udzielenie koncesji przez starostę wymaga:

1) *opinii marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce wykonywania zamierzonej działalności, oraz*
2) ***opinii właściwego organu nadzoru górniczego w zakresie, o którym mowa w art. 32 ust. 5****.*

W konsekwencji właściwym będzie przedstawienie treści przywołanych regulacji:

Art. 32 ust. 5.

Koncesja udzielona przez starostę określa również sposób prowadzenia ruchu zakładu górniczego, uwzględniający wymagania określone w art. 108 ust. 2, oraz sposób likwidacji zakładu górniczego, uwzględniający obowiązki określone w art. 129 ust. 1.

Art. 108 ust. 2

Plan ruchu zakładu górniczego określa:

1) *strukturę organizacyjną zakładu górniczego, w szczególności przez wskazanie stanowisk osób kierownictwa i dozoru ruchu;*

1a) *granice zakładu górniczego;*

2) *szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:*
   - a) *wykonywania działalności objętej koncesją,*
   - b) *bezpieczeństwa powszechnego,*
   - c) *bezpieczeństwa pożarowego,*
   - d) *bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górniczym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy,*
   - e) *racjonalnej gospodarki złożem,*
   - f) *ochrony elementów środowiska,*
   - g) *ochrony obiektów budowlanych,*
   - h) *zapobiegania szkodom i ich naprawy.*

Art. 129 ust. 1

W przypadku likwidacji zakładu górniczego, w całości lub w części, przedsiębiorca jest obowiązany:

1) zabezpieczyć lub zlikwidować wyrobiska górnicze oraz urządzenia, instalacje i obiekty zakładu górniczego;

1a) przedsięwziąć niezbędne środki chroniące sąsiednie złoża kopalin;

4) przedsięwziąć niezbędne środki chroniące wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych;

5) przedsięwziąć niezbędne środki w celu ochrony środowiska oraz rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

III. Właściwość rzeczowa

Organy nadzoru górniczego, dokonując oceny projektu koncesji udzielanej przez starostę, pełnią jedynie rolę organu pomocniczego, współdziałającego. Zakres opinii powinien być w całości zbieżny z zapisami art. 168 ust. 1 i 2 Pgg, który stanowi, że:

1. *Organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie:*
   1) bezpieczeństwa i higieny pracy;
   2) bezpieczeństwa pożarowego;
   3) ratownictwa górniczego;
   4) gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania;
   5) ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie;
   6) zapobiegania szkodom;
   7) budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.
2. *W odniesieniu do projektowania i wykonywania robót budowlanych oraz utrzymania obiektów budowlanych na terenie zakładu górniczego organy nadzoru górniczego wykonują zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego.*

Opinia organów nadzoru górniczego powinna uwzględniać aspekty techniczne prowadzenia robót górniczych, organizację ruchu zakładu górniczego, racjonalną gospodarkę złożem kopaliny, w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopaliny głównej i kopalin towarzyszących, ograniczenie ujemnych wpływów na środowisko. W część dotyczącej likwidacji zakładu górniczego organ opiniujący winien zwrócić uwagę na regulacje dotyczące sposobu likwidacji wyrobiska oraz czy zapisy koncesji zawierają wymóg przeprowadzenia rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

IV. Zakres opiniowanych zagadnień

Zakres opiniowanych zagadnień został w ustawie Pgg ściśle określony. Odnosi się on do ruchu zakładu górniczego, ze wskazaniem na art. 108 ust, 2 Pgg oraz jego likwidacji, co regulują zapisy art. 129 ust. 1 Pgg. Przedstawiając swoje stanowisko organ nadzoru górniczego winien posiłkować się przepisami ustawy Pgg oraz rozporządzenia Bhp.

W ocenie poszczególnych zagadnień należy kierować się wynikającą z art. 105 ust. 1 Pgg, ogólną zasadą zgodności proponowanych rozwiązań z zasadami techniki górniczej.

W nawiązaniu do wymagań określonych w art. 108 ust. 2 Pgg zakres opiniowania powinien obejmować:

A. **Struktura organizacyjna zakładu górniczego, w szczególności wskazanie stanowisk osób kierownictwa i dozoru ruchu**.

W zakresie tym wydaje się wystarczające, aby projekt decyzji koncesyjnej wskazywał na obowiązek zatrudnienia/ustanowienia/powołania kierownika ruchu zakładu górniczego. Nie powinno się natomiast uszczegóławiać sposobu organizacji zakładu górniczego – struktury zatrudnienia. Stosowany w większości koncesji ogólny zapis *„Ruch zakładu górniczego należy prowadzić pod kierownictwem i dozorem osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego”.* nie „krępuje” kierownika ruchu zakładu górniczego w tworzeniu struktury organizacyjnej zakładu górniczego i jednocześnie jest wystarczający dla właściwego funkcjonowania zakładu górniczego.

Ruch zakładu górniczego należy prowadzić pod kierownictwem i dozorem osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego potwierdzone świadectwem wydanym przez dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że powierzone przez pracodawcę czynności dozoru ruchu zakładu górniczego zachowują moc przez 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy [4].

B. **Granice zakładu górniczego**.

Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 2 oraz 32 ust. 1 Pgg koncesja winna określać przestrzeń, w granicach której ma być wykonywana zamierzona działalność oraz wyznaczać również granice obszaru i terenu górniczego.

Odnosząc się do samej przestrzeni, w granicach której ma być wykonywana zamierzona działalność należy zwrócić uwagę, czy zostały podane numery

ewidencyjne działek gruntowych (lub ich części) oraz dane administracyjne: obręb (miejscowość), gmina, powiat, województwo. Dla określenia przestrzeni eksploatacji, w koncesji należy wskazać obszar udokumentowania złoża, który nie może przekroczyć 2 ha (Art. 22 ust. 2 pkt. 1 Pgg), oraz maksymalną rzędną głębokości, do której przedsiębiorca jest uprawniony do prowadzenia robót górniczych.

W trakcie opiniowania należy, na podstawie wykazu współrzędnych punktów załamania, określonych w obowiązującym układzie odniesień przestrzennych, skontrolować granice obszaru i terenu górniczego, ich powierzchnie i kształt przy użyciu programu komputerowego, np. WinKalk.

Załącznikiem do wniosku koncesyjnego winna być mapa powierzchni z projektowanymi granicami obszaru i terenu górniczego. Mapa powierzchni, przedstawiająca usytuowanie obiektów na powierzchni oraz ukształtowanie terenu, powinna być opracowana na podkładzie mapy sytuacyjno-wysokościowej pobranym z Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego.

Na mapie należy sprawdzić, czy uwidocznione zostały:

- granice administracyjne zgodnie z podziałem administracyjnym kraju, z podaniem nazw miejscowości, gmin i powiatów,
- granice nieruchomości gruntowych objętych koncesją z podaniem numerów ewidencyjnych działek, oraz numerami ewidencyjnymi działek sąsiadujących,
- granice udokumentowania złoża,
- projektowane granice obszaru górniczego oraz granice terenu górniczego z opisem oraz oznaczeniem punktów załamania,
- aktualny stan zagospodarowania górniczego - granice obszarów i terenów górniczych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie,
- tabele z wykazami współrzędnych punktów załamania granic obszaru górniczego i terenu górniczego określone w obowiązującym układzie odniesień przestrzennych,
- opisane krzyże siatki układu współrzędnych,
- powierzchnie projektowanego obszaru i terenu górniczego,
- objaśnienia dla zastosowanych oznaczeń graficznych.

Właściwe określenie granic obszaru górniczego oraz jego przedstawienie, na załączonej do wniosku koncesyjnego mapie powierzchni, stanowić będzie podstawę do wyznaczenia w terenie punktów załamania granic i określenia zasięgu eksploatacji prowadzonej w ich bezpośrednim sąsiedztwie, jak również do wytyczenia przebiegu granic filarów, półek i pasów ochronnych (§ 155 pkt 4, § 156 Bhp). Prawidłowo sporządzona mapa powinna przedstawiać stan zagospodarowania górniczego w sąsiedztwie projektowanej inwestycji, w tym wyznaczone wcześniej granice obszarów i terenów górniczych funkcjonujących kopalń.

C. **Szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia wykonywania działalności objętej koncesją.**

Opiniowaniu podlega projekt decyzji koncesyjnej w zakresie wskazania w niej informacji dot. wielkości rocznego wydobycia, czasu obowiązywania koncesji oraz terminu rozpoczęcia działalności określonej koncesją, a w razie potrzeby przesłanek, których spełnienie oznacza rozpoczęcie działalności. Zakres opinii nie powinien jednak odnosić się do kwestii prawidłowości określonych w decyzji terminów, pozostawiając to organowi koncesyjnemu, ale czy w decyzji takie informacje zostały zawarte. Zwrócić można jedynie uwagę, iż zgodnie art. 22 ust. 3 Pgg „Przedsiębiorca, który otrzymał od starosty koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża przylegającego do złoża już objętego koncesją udzieloną temu samemu przedsiębiorcy na ten sam rodzaj działalności, może rozpocząć wydobywanie kopaliny nie wcześniej niż w dniu, w którym decyzja stwierdzająca wygaśnięcie koncesji wcześniejszej stanie się ostateczna”.

Zwałowanie nadkładu w odkrywkowych zakładach górniczych jest robotą górniczą, a więc zgodnie z obowiązującym stanem prawnym powinno być realizowane w granicach obszaru górniczego (art. 6 ust. 1 pkt 5 i 12 Pgg).

D. **Szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górniczym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy.**

Zgodnie z § 34 ust. 1 rozporządzenia BHP, podstawą prowadzenia ruchu w zakładach górniczych prowadzących działalność w oparciu o koncesję starosty jest projekt techniczny sporządzany przez kierownika ruchu zakładu górniczego. W ust. 2 i 3 określono szczegółowo zakres opracowania projektu oraz załącznika kartograficznego. W przypadku gdy opiniowany projekt rozstrzygnięcia (koncesji) nie określa wprost obowiązku sporządzenia projektu technicznego należy sprawdzić, czy w treści projektu decyzji określono szczegółowo przewidziane sposoby prowadzenia robót udostępniających, eksploatacyjnych oraz zwałowania nadkładu w dostosowaniu do warunków geologiczno-górniczych i wyposażenia technicznego zakładu górniczego, w tym w szczególności ustalenia w koncesji odpowiednich parametrów wyrobiska górniczego oraz wymagań określonych w Polskiej Normie dotyczącej szerokości pasów ochronnych wyrobisk odkrywkowych.

E. **Szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia racjonalnej gospodarki złożem.**

Zgodnie z art. 32 ust. 4 pkt 1 Pgg koncesja na wydobywanie kopaliny ze złoża może określać minimalny stopień wykorzystania zasobów złoża oraz przedsięwzięcia niezbędne w zakresie racjonalnej gospodarki złożem.

Biorąc pod uwagę nowelizację ustawy Pgg i wskazany w niej art. 32 ust. 5 przedmiot opiniowania koncesji przez organy nadzoru górniczego, w zakresie racjonalnej gospodarki złożem, uzasadnia określenie w projekcie rozstrzygnięcia minimalnego stopnia wykorzystania zasobów złoża.

F. **Szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia ochrony elementów środowiska**.

W zakresie ochrony środowiska analiza projektu decyzji koncesyjnej powinna koncentrować się na sprawdzeniu:

- czy projekt decyzji zawiera odniesienie się do zgodności z decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia (jeżeli takowa została wydana),
- jakie warunki zostały określone w projekcie decyzji dla poszczególnych elementów środowiska; w praktyce najczęstsze zapisy będą dotyczyły:
    - sposobu postępowania z nadkładem (zwykle spełnienie wymogów pozwalających na to aby masy ziemne lub skalne nie były traktowane jako odpad wydobywczy) – patrz pkt C,
    - czy przewidywane jest wytwarzanie odpadów w zakładzie górniczym,
    - rekultywacji, w tym wymogu uzyskania decyzji z ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82),
    - ochrony gruntów i wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
    - ochrony wód w przypadku wydobycia kopaliny spod lustra wody,
    - ochrony przyrody,
- czy projekt decyzji, w części dotyczącej likwidacji zakładu górniczego, określa sposób likwidacji wyrobiska górniczego oraz zawiera wymóg przeprowadzenia rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

G. **Szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia ochrony obiektów budowlanych.**

W przypadku prowadzenia działalności górniczej w sąsiedztwie istniejących obiektów budowlanych i budowli należy wskazać zasady ochrony tych obiektów/budowli.

H. **Szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia zapobiegania szkodom i ich naprawy.**

Wskazanie, że eksploatacja kopaliny powinna odbywać się w granicach wyznaczonego w koncesji obszaru górniczego, szkodliwe wpływy nie mogą przekroczyć wyznaczonych granic terenu górniczego, a odpowiedzialność za szkodę ponosi przedsiębiorca prowadzący ruch zakładu górniczego, wskutek którego wystąpiła szkoda oraz, że naprawienie wyrządzonej tym ruchem szkody następuje na zasadach określonych ustawą Pgg.

I. **Likwidacja zakładu górniczego.**

W projekcie koncesji należy wpisać obowiązek powiadomienia organu koncesyjnego oraz dyrektora OUG o przystąpieniu do likwidacji zakładu górniczego. W zakresie likwidacji należy w opinii zaproponować zapisy zobowiązujące przedsiębiorcę do:

- wykonania końcowego obmiaru geodezyjnego wyrobiska,
- rekultywacji w granicach udokumentowanego złoża,
- rozliczenia zasobów złoża,
- usunięcia maszyn i urządzeń wydobywczych, samochodów oraz infrastruktury górniczej z wyrobiska,
- zabezpieczenia, do czasu wykonania rekultywacji, powstałego wyrobiska oraz niewykorzystanej części złoża,
- przedsięwzięcia niezbędnych środków chroniących wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych,
- wykonania rekultywacji terenu poeksploatacyjnego zgodnie z kierunkiem określonym w decyzji starosty oraz ustaleniami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia (jeżeli takowa została wydana).

Uwaga ogólna.

Opiniując projekt koncesji należy zwrócić uwagę, na występujące obecnie w koncesjach starościańskich, błędy w zapisach, dotyczących m.in.:

- sporządzania, uzupełniania i aktualizowania dokumentacji mierniczo-geologicznej,
- prowadzenia funduszu likwidacji zakładu górniczego,
- obowiązku przekazania dokumentacji mierniczo-geologicznej Prezesowi Wyższego Urzędu Górniczego po likwidacji zakładu górniczego,
- powoływania się na nieaktualne przepisy i Polskie Normy.

V. Tryb opiniowania

Zajęcie stanowiska przez organy nadzoru górniczego w aktualnym stanie prawnym następuje w formie postanowienia, na które służy zażalenie – wzór postanowienia oraz uwarunkowania prawne wydawania opinii, stanowią odrębne dokumenty, opublikowane w serwisie EXTRANET WUG, w zakładce „Baza wiedzy/Wytyczne OSG”.

Wydawana przez organy nadzoru górniczego opinia do projektu koncesji starosty powinna odnosić się wyłącznie do merytorycznych rozwiązań przedstawionych przez przedsiębiorcę odnoszących się do sposobu prowadzenia ruchu zakładu górniczego oraz jego likwidacji.

Część II.

Uzgadnianie decyzji starosty stwierdzającej wygaszenie koncesji przez organy nadzoru górniczego

I. Wstęp

Aktualne brzemiennie ustawy włącza organy nadzoru górniczego w proces *ustalania zakresu realizacji obowiązków przedsiębiorcy dotyczących ochrony* środowiska i likwidacji zakładu górniczego. Właściwy, dla miejsca prowadzenia działalności górniczej, dyrektor okręgowego urzędu górniczego uzgadnia projekt decyzji starosty stwierdzającej wygaszenie koncesji.

Likwidacja zakładu górniczego wiąże się z szeregiem obowiązków, w szczególności dotyczących zabezpieczenia lub zlikwidowania wyrobisk górniczych oraz urządzeń, instalacji i obiektów zakładu górniczego, a także przedsięwzięcia niezbędnych środków: chroniących sąsiednie złoża kopalin, wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych oraz służących ochronie środowiska, obiektów budowlanych w sąsiedztwie likwidowanego zakładu górniczego i rekultywacji gruntów po działalności górniczej. Zmiana ustawy Pgg, przez włączenie organów nadzoru górniczego w proces uzgadniania decyzji o wygaszeniu koncesji udzielanych przez starostę, zapewni organom nadzoru górniczego wpływ na zakres i sposób wykonania obowiązków związanych z likwidacją zakładu górniczego.

Niniejsze wytyczne mają charakter ramowy, a ich wykorzystanie winno być dostosowane do konkretnych, indywidualnych stanów faktycznych.

II. Podstawa prawna

Zakres obowiązków związanych z likwidacją zakładu górniczego określa decyzja koncesyjna. Jednocześnie, zgodnie z art. 39 ust. 1 i 2 Pgg cofnięcie koncesji, jej wygaśnięcie lub utrata jej mocy, bez względu na przyczynę, nie zwalnia dotychczasowego przedsiębiorcy z wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska i likwidacji zakładu górniczego albo zakładu. Zakres i sposób wykonania tych obowiązków ustala organ koncesyjny w decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji, po uzgodnieniu między innymi z właściwym organem nadzoru górniczego.

Z art. 39 ust. 2 ustawy Pgg wynika, że w planie ruchu likwidowanego zakładu górniczego ustala się zakres i sposób wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska i likwidacji zakładu górniczego. Jednakże jeżeli nie stosuje się przepisów o planach ruchu zakładu górniczego, zakres i sposób wykonania obowiązków określonych w powołanym przepisie ustala organ koncesyjny (starosta), w decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji, po uzgodnieniu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), oraz właściwym organem nadzoru górniczego.

Uzgadniając projekty decyzji wygaszających koncesje, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pgg organy nadzoru górniczego powinny weryfikować czy zapisy koncesji, odnoszące się do zagadnień ujętych w art. 129 ust. 1 Pgg, zostały w sposób pełny uwzględnione, biorąc pod uwagę zakres i sposób prowadzonej

działalności, w korelacji z decyzją starosty w sprawie rekultywacji gruntów po działalności górniczej.
Niezależnie od powyższych uregulowań, w celu prawidłowego rozliczenia zasobów kopaliny, każdorazowo należy mieć też na uwadze obowiązek wynikający z § 162 ust. 2 rozporządzenia [1], iż rekultywację w granicach udokumentowanego złoża należy poprzedzić dokonaniem obmiaru wyeksploatowanej części tego złoża.

III. Zakres uzgodnienia

Zakres uzgodnienia nie może wykraczać poza właściwość rzeczową organów nadzoru górniczego i powinien być przede wszystkim skoncentrowany na realizacji obowiązków określonych w art. 129 ust. 1 Pgg.

A. **Zabezpieczenie lub likwidacja wyrobisk górniczych oraz urządzeń, instalacji i obiektów zakładu górniczego.**

Uzgodnienie winno określać konkretne fizyczne rozwiązania dot. optymalnego stanu końcowego wyrobiska po zakończeniu działalności, w przypadkach jeśli taki nie został już osiągnięty. Stan wyrobiska (lub terenu po byłym wyrobisku) winien gwarantować bezpieczeństwo powszechne, bezpieczeństwo dla osób mogących przebywać w jego sąsiedztwie lub na jego terenie, już po zakończonej eksploatacji. Uzgodnieniu podlegają zatem parametry końcowe wyrobiska (między innymi szerokości pasów ochronnych wyrobisk, maksymalne kąty nachylenia skarp i zboczy docelowych), ale też sposób zabezpieczenia wyrobisk, jeśli tego sytuacja wymaga. Uzgodnieniu podlegają konkretne rozwiązania ujęte w treści decyzji wygaszającej koncesję, w zależności od indywidualnych uwarunkowań przestrzennych i warunków geologiczno-górniczych. Tylko dla przykładu wskazane jest aby treść decyzji wygaszającej koncesję zawierała zapisy dotyczące:

- usunięcia maszyn i urządzeń wydobywczych, samochodów oraz infrastruktury górniczej z wyrobiska ze wskazaniem terminu wykonania,
- zabezpieczenia, do czasu wykonania rekultywacji, powstałego wyrobiska oraz niewykorzystanej części złoża, np. poprzez oznakowanie skarp tablicami z ostrzeżeniem „Uwaga! Głębokie wykopy”, lub w inny, określony w decyzji wygaszającej.

W decyzji powinno znaleźć się odniesienie do zapisów koncesji dotyczących, wykonania określonego zakresu prac w związku z likwidacją zakładu górniczego, w tym np. jeśli tego wymaga stan faktyczny: odbudowy pasów ochronnych, złagodzenie skarp ostatecznych do określonego kąta nachylenia, wyrównania spągu wyrobiska, itp.

B. **Przedsięwzięcie niezbędnych środków chroniących sąsiednie złoża kopalin.**

W zależności od potrzeb i stanu faktycznego.

C. **Przedsięwzięcie niezbędnych środków chroniących wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych.**

W zależności od potrzeb i stanu faktycznego.

D. **Przedsięwzięcie niezbędnych środków w celu ochrony środowiska oraz rekultywacja gruntów po działalności górniczej.**

Wykonanie, w określonym w decyzji wygaszającej terminie, rekultywacji terenu poeksploatacyjnego, w projekcie rozstrzygnięcia powinno się przywołać konkretną decyzję starosty w sprawie rekultywacji gruntów po działalności górniczej. Jeżeli takiej decyzji przedsiębiorca nie posiada w decyzji wygaszającej należy nałożyć obowiązek wystąpienia w tej sprawie do starosty, o ile rekultywacja nie została dotychczas przeprowadzona, w trakcie funkcjonowania zakładu górniczego.

E. **Inne wymogi podlegające uzgodnieniu, których ujęcie w treści decyzji wygaszającej koncesje wydają się uzasadnione.**

1) Zgodnie z art. 129 ust. 3 Pgg do likwidacji zakładu górniczego stosuje się odpowiednio przepisy o ruchu zakładu górniczego.
2) Wykonanie końcowego obmiaru geodezyjnego górniczego według stanu na dzień zakończenia robót górniczych.
3) Wykonanie rozliczenia zasobów złoża wskazując datę przedłożenia dodatku rozliczeniowego do dokumentacji geologicznej organowi koncesyjnemu (chyba że dodatek rozliczeniowy został przedłożony właściwemu organowi administracji geologicznej przed wydaniem decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji).
4) Przedsięwzięcie niezbędnych środków chroniących obiekty budowlane sąsiadujące z likwidowanym zakładem górniczym przed uszkodzeniami, które mogą być następstwem między innymi: samoistnego osuwania się skarp, drenażem wód gruntowych do wyrobiska powodującymi osłabienie podłoża gruntowego pod i w pobliżu obiektów budowlanych w wyniku sufozji.

Jeżeli w trakcie trwania nadzoru nad ruchem zakładu górniczego, dyrektor OUG otrzymywał zgłoszenia o szkodach powodowanych jego działalnością, w postanowieniu należy wskazać na potrzebę zobowiązania przedsiębiorcy do ich naprawy wskazując na regulacje zawarte w dziale VII ustawy Pgg.

Uzgadniając decyzję wygaszającą koncesję, w sytuacji gdy nieznany jest aktualny stan faktyczny wyrobiska, w miarę posiadanych możliwości, uzgodnienie należy poprzedzić przeprowadzeniem kontroli.

IV. Tryb uzgadniania

Zajęcie stanowiska przez organy nadzoru górniczego w aktualnym stanie prawnym następuje w formie postanowienia, na które służy zażalenie - wzór postanowienia oraz uwarunkowania prawne wydawania opinii, stanowią odrębne dokumenty, opublikowane w serwisie EXTRANET WUG, w zakładce „Baza wiedzy/Wytyczne OSG".

Wydawane przez organy nadzoru górniczego uzgodnienie do projektu decyzji starosty o wygaszeniu koncesji powinno odnosić się wyłącznie do merytorycznych rozstrzygnięć przedstawionych w decyzji odnoszących się do sposobu wykonania przez przedsiębiorcę obowiązków w związku z likwidacją zakładu górniczego.

Literatura:

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki dnia 8 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego (Dz.U. z 2013 r. poz. 1008, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r., poz. 633, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 2029).